

IZBOR UREDNIKA - EDITOR'S CHOICE

Članak „**Seksualno ponašanje i uticaj na reproduktivno zdravlje adolescenata na teritoriji opštine Indija**“, autora Tanja Rožek Mitrović, Vesna Petrović i Danilo Višnjevac, povod je za našu pažnju i dodatno pružanje informacija pedijatrijama, medicinskim radnicima, roditeljima, adolescentima.

Najbolja pomoć je podrška zdravstvenim radnicima da se edukuju, što znači da će biti spremniji da o ovim problemima obaveste svoje pacijente adolescente i naravno njihove roditelje. Dostupna medicinska literatura ohrabruje lekare, zdravstvene radnike da utiču na širu javnost svojim profesionalnim stavom, objektivnim pristupom i pozitivnom snagom na prevenciju neželjenih trudnoća, seksualno prenosivih bolesti, i drugih komplikacija.

Samo afirmativno predstavljanje preventivnih mogućnosti, nije dovoljno, pokazalo se u zemljama u kojima se na primer vakcinacija protiv humanog papiloma virusa (HPV) savetuje i sprovodi više godina. Američka Akademija za pedijatriju, pored HPV vakcine, predlaže da pedijatri u primarnoj zdravstvenoj zaštiti aktivno pristupaju seksualnom ponašanju i obrazovanju mladih. Moramo odati priznanje kolegama iz Indije, koji su posvetili svoje ispitivanje seksualnom ponašanju mladih u svojoj opštini, da su na najboljem putu da prate svetsku avangardnu medicinu.

Prema navodima dr Džesike Fišman sa Univerziteta Pensilvanija, Filadelfija, SAD, povećanje profesionalne i javne svesti o mogućnostima prevencije infekcije HPV, je samo mali deo aktivnosti koji može uticati na vakcinalni status adolescenata u visoko rizičnim grupama. Njihova analiza je obuhvatila 211 adolescenata, pripadnika nižih socijalnih slojeva, uzrasta 13 do 18 godina, kao i 149 roditelja odnosno staratelja druge grupe adolescenata, uzrasta 9 do 18 godina. Niko od ispitanika adolescenata nije vakcinisan protiv HPV do tada. U adolescentnoj grupi, 3% primilo je vakcinu protiv HPV nakon 3 meseca, 9% nakon 6 meseci i 15% nakon 12 meseci. Što se tiče adolescenata, čiji su roditelji uključeni, 5% je prihvatilo vakcinaciju protiv HPV nakon 3 meseca, 10% nakon 6 meseci i 13% nakon 12 meseci. Poznavanje materije je mereno upitnikom o individualnom saznanju o infekciji HPV, cervikalnim malignitetima, vakcini protiv HPV i medijskim kampanjama o prevenciji HPV infekcije. I adolescenti i roditelji najviše saznanja su imali o malignim oboljenjima cerviksa (73% i 94%), o mogućnostima prevencije infekcije HPV 51% i 66%, a samo 32% adolescenata je imalo pravo saznanje o svima aspektima. Verovatnoća da će sprovesti predložene mere prevencije, vakcinaciju protiv HPV je po ovim autorima, manja od 0,5 čime je predviđajući vakcinalni model u ovoj visoko rizičnoj grupi loš.

Nije teško zaključiti, da su argumentovane intervencije u vezi seksualnog ponašanja mladih, više nego potrebne.

Moramo biti svesni, da neke aktivnosti mogu imati i "efekat bumeranga", što nas navodi na mnogo ozbiljnija ispitivanja o načinu edukacije i preventivnog delovanja.

Literatura za čitanje: *Pediatrics* (doi: 10.1542/peds.2015-2048).

Zdravstveni radnici suočeni su sa dilemama, strahovima i oprečnim mišljenjima porodica koje u vakcine sumnjaju. Naučna saznanja i očigledni dokazi o sigurnosti i efikasnosti vakcina, rizicima od mnogih bolesti koje je moguće prevenirati, ne menjaju dovoljno njihove stavove.

Dr Caroline Poland, ekspert za kognitivnu psihologiju, smatra da su psihološki profili i pristupi različiti toliko da se vrlo mali broj ljudi može ubediti analitičkim argumentima. U jednom od svojih intervju, dr Poland je rekla da činjenično stanje je pozitivan uticaj, mogu dopreti samo do onih kojima je činjenica važnija od emocija. Posebno kod lekara i zdravstvenih saradnika, profesionalizam vodi u ekstremno analitički način razmišljanja. To smo svakako svi iskusili u razgovoru sa svojim pacijentima, kada nam skrenu pažnju da govorimo "običnim" jezikom kako bi nas razumeli. U ovakvim situacijama, potreban je psihološki model koji se zove motivacioni razgovor i olakšava komunikaciju sa osobama koje su ambivalentne ili sumnjaju u vakcinalni zdravstveni program. Efikasan motivacioni razgovor nije jednosmerna konverzacija. Lekar sluša sa empatijom, pre svega slušajući glas pacijenta, gradeći poverenje i poštovanje, koje pacijenta može dovesti do razumne promene i prihvatanja saveta.

Pacijenti najčešće pronalaze informacije a posebno loše informacije na internetu, i dolaze spremni da ne odstupe od svojih "Google pretraživanja". Zato je lekarima, pedijatrijama i zdravstvenim radnicima potrebno vreme da razgovaraju sa roditeljima i pacijentima, i pruže dovoljno podataka i objašnjenja. Svakodnevno nam se dešava da za nas običan detalj u vezi zdravlja, prevencije, vakcinacije ili lečenja, pacijenti sagledavaju sasvim drugačije pošto im internet nije pružio dovoljno precizne informacije.

Međunarodna klasifikacija bolesti (International classification of diseases ICD 10), sadrži i šifru za savetovanje u vezi vakcinacije, koja se može koristiti za konsultacije pacijenata i porodica kojima je potrebno. Razložne konsultacije mogu omogućiti da stvorimo odnos obostranog razumevanja i zajedničkog interesa, a to se ne dešava odjednom, niti se edukacija može završiti jednim razgovorom.

Tako i mi naš posao u časopisu "Preventivna pedijatrija" prihvatamo kao proces postepenog razvijanja, razumevanja i sazrevanja, zajedno sa našim saradnicima, autorima, čitaocima.